

Volume 9, Issue 2, March 2022, p. 153-165

Article Information

Article Type: Research Article

This article was checked by iThenticate.

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17121/ressjournal.3126>

ArticleHistory:

Received

10/01/2021

Accept

15/03/2022

***Available
online***

15/03/2022

THE EVALUATION OF ENGLISH AND TURKISH TRANSLATIONS OF NATHALIE SARRAUTE'S NOVEL "ENFANCE"

NATHALIE SARRAUTE'UN "ENFANCE" ADLI ESERİNİN İNGİLİZCE VE
TÜRKÇE ÇEVİRİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Fahriye ÇAKIR¹
Gamze GÜLER²

Abstract

In this study, the English and Turkish translations of the autobiographical work "Enfance" (Childhood) written in 1983 by the French writer Nathalie Sarraute, one of the representatives of the New Roman, was evaluated within the framework of the literary translation criticism. The criticism is a holistic evaluation rather than false hunting. The work was dealt with in the context of non-text and in-text elements based on Anton Popovic's views. Non-text elements consist of many characteristics of the countries where the work was written and translated such as historical, social, political context and lives of the authors and translators. In-text elements include the theme of the work, the literary movement to which it belongs (New Roman), and this movement's reflection to target literatures -Turkish and English Literature-. After the Popoviç-based evaluation, a stylistic review was carried out based on the criticism method developed by Leo Spitzer. In order to make better this assessment, the study includes basic information about translation-literature relationship, literary translation and literary translation criticism. In addition, the efficiencies that literary translator and literary translation critic should have was also partly mentioned. In conclusion, this work, in which Sarraute tells about her childhood years, and Turkish-English non-text and in-text elements were evaluated within the framework of stylistic structuring. In the belief that the social presence of the translator as well as the author should be included in the translation criticism, Anton Popoviç's and Leo Spitzer's views was based on.

Key words: Nathalie Sarraute, literary translation, literary translation criticism, Leo Spitzer, Anton Popoviç

¹Öğretim Görevlisi, Mersin Üniversitesi, Fen - Edebiyat Fakültesi, Mütercim-Tercümanlık Bölümü, fahriyecakir@mersin.edu.tr, 0000-0001-6958-6124

² Araştırma Görevlisi, Mersin Üniversitesi, Fen - Edebiyat Fakültesi, Mütercim-Tercümanlık Bölümü, gamzeozzer@mersin.edu.tr, 0000-0002-2724-000X

Özet

Bu çalışmada Yeni Roman'ın temsilcilerinden Fransız yazar Nathalie Sarraute'un 1983 yılında kaleme aldığı otobiyografik eseri "Enfance"ın (Çocukluk) İngilizce ve Türkçe çevirileri yazın çevirisi eleştirisi çerçevesinde değerlendirilmiştir. Gerçekleştirilen eleştiri yanlış avcılığın ziyade bütünsel bir değerlendirme şeklindedir. Eser, öncelikle Anton Popoviç'in görüşlerinden hareketle metin dışı ve metin içi öğeler bağlamında ele alınmıştır. Metin dışı öğeler eserin yazıldığı ve çevrildiği ülkelerdeki tarihi, sosyal, siyasi bağlam, yazar ve çevirmenlerin hayatlarından oluşmaktadır. Metin içi öğeler eserin teması, ait olduğu edebi akım (Yeni Roman), bu akımın erek yazınlara; Türk ve İngiliz Edebiyatına yansıma şekillerini içermektedir. Popoviç temelli değerlendirmenin ardından Leo Spitzer'in geliştirmiş olduğu eleştiri yöntemi baz alınarak stilistik inceleme gerçekleştirilmiştir. Bu değerlendirmenin sağlıklı bir zeminde yapılabilmesi adına çalışmada çeviri-edebiyat ilişkisi, yazın çevirisi ve yazın çevirisi eleştirisine ilişkin temel bilgilere yer verilmiştir. Bunun yanı sıra yazın çevirmeni ve yazın çevirisi eleştirmeninin sahip olması gereken yeterliklere yer yer değinilmiştir. Özetle, Sarraute'un çocukluk yıllarını anlattığı bu eser ve Türkçe-İngilizce metin dışı, metin içi öğeler, stilistik yapılanma çerçevesinde değerlendirilmiştir. Yazarın olduğu kadar çevirmenin sosyal varlığının çeviri eleştirisinde kendisine yer bulması gerekliliği inancıyla Anton Popoviç ve Leo Spitzer'in görüşleri temel alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Nathalie Sarraute, yazın çevirisi, yazın çevirisi eleştirisi, Leo Spitzer, Anton Popoviç

GİRİŞ

Ulusal edebiyatlar çeviri aracılığıyla farklı ulusal edebiyatlarla kesişme fırsatını yakalar ve çeviri edebi eserlerle zenginleşip gelişir. Edebiyat ulusların ruhunun yansıdığı aynadır. Çeviri, ulusal edebiyata farklı ulusların ruhunun karıştığı dilsel, sanatsal bir coğrafyadır. Dursunoğlu edebiyatı "düşünce duygu ve hayallerin söz ve yazı halinde etkili bir şekilde anlatılması sanatıdır. Diğer bir ifadeyle insanın iç dünyasında, ruhunda, zihninde var olanların söz ve yazı vasıtasıyla aktarılmasıdır" (Dursunoğlu, 2010: 27), şeklinde tanımlamaktadır. Edebiyat, insan doğasını, hayatı anlatır, çeviri ise; hayatın farklı kültürlerden akıp gidişini edebiyat penceresinden göstermeye çalışır. Farklı ülkelerde doğan edebi akımların anlaşılması, temsilcilerinin kaleminin farklı ülkelerde, farklı dillerde yazmaya devam edebilmesi çeviriyle mümkün olmaktadır.

Çeviri, edebiyatın demlendiği yük vagonudur, edebi eseri alıp uzak diyarlara götürecektir olan çevirmendir, yol haritası ise; sanatçıdır. Edebiyatla çeviri arasında köprü kurma görevini üstlenen çevirmenler sanat aktarımı yapabilecek ustalıkta olmalıdır. Sanatçının yansımalarını eserde yakalayabilmeyi ve o görüntüyü erek yazın okuruna aktarabilmelidir. Çevirmen, yazarın erek kültürdeki yansımaları aynı zamanda erek yazında kalemi tutan elleridir. Kalemi ne çok sıkı tutmalı ne de çok gevşek bırakmalıdır. Çevirmen yazarı erek kültüre götüren ikincil sanatçıdır bu nedenle de çeviri metnin yapılandırılmasını sanat eserinin üretildiği düşünsel süreçlere dokunmaya çalışarak gerçekleştirmelidir. Sanat eseri okuruyla buluştuğu an eleştiri doğar, dahası eser üretim aşamasındayken okurla buluşmadan önce sanatçı ve yayınevi görüşmelerinde, basım aşamasında eleştiri açık veya örtük şekilde var olur. Sanat eseri eleştirinin varlığını kaçınılmaz kılmaktadır. Eleştiri, sanat eseri üzerine olumlu ve olumsuz görüşlerin belirtilmesidir. Çeviri eleştirisi, çeviri eserin orijinali ile farklı açılardan karşılaştırılması ve bu doğrultuda gerçekleştirilen bir değerlendirme şeklidir. Diğer çeviri türlerine nazaran daha geniş bir kapsama sahip olan yazın çevirisi bir metnin başka bir dilde yeni bir forma kavuşmasından ibaret değildir. Yazın çevirisi bir anlatının anlatıcısıyla, anlatıcısının sosyo-kültürel tarihiyle, fikri, ruhi tutumuyla, ulusal, sosyal kimliğiyle beraber erek yazına aktarılması sanatıdır. Dolayısıyla yazın çevirisi eleştirisi, yazınlar arası hatta yazınlar ötesi bir değerlendirme şeklidir. Yazın çevirisi eleştirisinde birden fazla sanat eseri mevcuttur ve eleştirmen çıkış noktasını (kaynak metin, erek metin, tema, biçim, vs...), eleştirinin kuramsal temellerini seçerken çevirmenin bütün belirleyenlerini (metin içi ve metin dışı) göz önünde bulundurmalıdır.

Yazın Çevirisi

Yazın çevirisi, edebi bir eserin yine edebi bir eser olarak farklı bir kültürde farklı bir dille yeniden yaratılmasıdır. Sanatçının eserine gizlediği ruhunun, sosyal, bireysel ve kültürel benliğinin çevirmen tarafından giyilmesi işlemidir. Tekşan'ın (2011: 200) "bir dilin edebi değerini diğer dilde yaratmaya imkân vermektir" şeklinde tanımladığı yazın çevirisi yazınlar, metinler ve kültürler arasında köprü kurar. Çeviri eser metin olarak bitmiş kabul edilebilir fakat kültür ve yazın boyutunda bitimsizdir. Farklı kültürleri, yazın değerlerini birbirine yaklaştırır, etkileşime girmelerine olanak tanır ve bu sayede ulusal yazınlarda değişimlerin, birleşimlerin, gelişmelerin yaşanmasını sağlar (Sakallı, 2014: 197). Yazarı okura, okuru kaynak dizgedeki yazına ve kültüre tanışık kılar. Çeviri eser aracılığıyla yazar, okur ve çevirmen arasında, kültürel ve edebi bir eksende gerçekleşen ince ilişkiler ağı kurulur. Yazın çevirisinin en önemli işlevi dilsel ve kültürel farklılıktan doğan uzaklığı yok etmek veya en aza indirmektir. Yazın çevirisi, sözcüğü-sözcüğüne çeviri, uyarlama (konumlandırıcı, modernleştirici, çeviri vb.), açıklayıcı çeviri (ekleme), indirgenmiş çeviri (silme) olmak üzere dört ana türü içermektedir. Sözcüğü-sözcüğüne çeviride çevirmen yorum yapmadan, kaynak metne tamamen sadık kalarak gerçekleştirdiği çeviri işleminde eserin mikro yapısına yönelik değiştirim uygularken; uyarlamada metnin makro yapısına ilişkin değiştirim gerçekleştirir ve metni fazlasıyla yorumlar. Açıklayıcı çeviri, erek kültür dizgesi için yabancı olan durumların, dilsel kullanımlar hakkında bilgi vermek üzere eklemelerin yapıldığı bir yöntemdir. İndirgenmiş çeviride ise; eksiltme, kısaltma ya da yanlı bir tutum sergileme, sansür uygulama söz konusudur (Van Gorp, 1989: 83-84). Yazın çevirisinde çeviri yöntemini çevrilecek eserin türü, ait olduğu edebi akım, erek yazında edineceği konum, sanatçısının sosyo-kültürel ve psikolojik genetiği belirler.

Yazın çevirisinin üç temel işlevi bulunmaktadır. Bunlardan birincisi metnin iç tutarlılığı; mikro yapıların birbiriyle anlamsal uyumluluğudur. İkinci işlevi ise; metnin iletilerini oluşturmadır ve son işlevi erek kültür ve dil dizgesinde yeniden yaratmadır. (Hornby,1983: 135 akt. Aksoy, 2002: 56) Bu üç işlevin gerçekleştirilmesinde eyleyen rolündeki yazın çevirmeni eserin anlamsal bütünlüğünü, sanatsal tutarlılığını bozmadan, okuyucu tarafından doğru algılanıp yorumlanmasını sağlayacak şekilde iletileri oluşturabilmelidir. Kaynak dilde can bulmuş eseri erek dilde yeniden farklı sanat coğrafyasında yaratabilecek yeterliğe sahip olmalıdır nitekim yazın çevirmeni sadece dil ve kültür taşıyıcısı değil; aynı zamanda sanatlar arası iletişim uzmanıdır.

Yazın çevirisi diğer çeviri türlerine nazaran daha titiz bir çalışma gerektirir zira edebi eserde dil sanatla yoğrulur ve yan anlamlar, eğretilmeler sözlükbilimi çaresiz bırakır. Sanat, dilin hem içinde hem de ötesinde var olmaktadır. Dilbilgisi kuralları, yazım, noktalama kısacası; esere değgin her şey sanatçının yaratıcılık sınırları içerisinde yeniden şekillenmektedir ve çevirmen bu sınırları duyumsamak yükümlülüğünü taşımaktadır. Yazın çevirmeni yazar ruhlu, sanatçı dokunuşlu olabilmeli, çünkü yazın çevirmenliği, eseri yeniden yaratmaktır.

Yazın Çevirisi Eleştirisi

Eleştiri, salt bir olumlama ve/veya olumsuzlama girişimi değildir. Bir tür yorumlama sanatı, değerlendirme yöntemidir. Anlama ve anlamlandırma sürecidir. Çeviri eleştirisi, özgün metin ile çeviri metin karşılaştırması ve bu doğrultuda gerçekleştirilen; yanlış avcılığından çok daha öte bir eylemdir. Yazın çevirisi eleştirisi ise; edebi bir eserin farklı bir sanat, dil ve kültür dizgesinde çeviri yoluyla yeniden yaratılış şeklinin metin, yazar, çevirmen üçgeninde değerlendirilmesidir. Edebi eser çevirilerinin eleştirisinde çevirmen kimliği (psikolojik, sosyal, ulusal, kültürel, politik, vb.), alımlama durumları ve dilbilimsel etmenler önemli bir role sahiptir. Çeviri eleştirisi; çeviri sınırlarının korunup korunmadığı sorusuna yanıt bulma amacındadır (Göktürk, 2006: 82) Çevirmenin yazara ne derecede ulaşabildiği, onun sanatsal ve bireysel varlığını ne ölçüde koruyabildiği, metnin ruhunu çevirisine nasıl taşıdığı yazın çevirisi eleştirisinin çıkış noktasıdır. Yazın çevirmeni edebi eser yazarını, ait olduğu zamanı hatta yazarın yazdıklarını dahi gerisinde bırakır; onun sınırları aşır soyut dünyasına ulaşır. Yazın çevirisi eleştirmenine gelince

ise; hem kaynak metini, metnin yazarını ve erek yazında metni yeniden üreten çevirmeni anlayıp yorumlayandır.

1790 yılında Frazer Tytler ile başlayan çeviri eleştirisi sürecinde pek çok farklı yaklaşım, kuram ve kuramcı (Levy, Reiß, Popoviç, Holmes, Koller, De Beaumgrande, House, Wilss, Ammann, Broeck, vb.) karşımıza çıkmaktadır. Çalışmada Anton Popoviç'in deyiş kaydırma yöntemi temel alınacaktır. Anton Popoviç çeviride biçimsel eşdeğerliğin önemini vurgular ve eşdeğerliği dört gruba ayırır: Dizisel, dilsel, metinsel ve biçimsel eşdeğerlik. Dizisel eşdeğerlik sözdizimi ve dilbilgisel boyuttaki eşdeğerlikten dilsel eşdeğerlik sözcük boyutuyla sınırlı bir eşdeğerliktir. Biçimsel eşdeğerlik *anlatımsal kimliğin* korunarak çeviri metne aktarılmasıdır. Metinsel eşdeğerlik biçimsel uygunluk anlamına gelmektedir (Yazıcı, 2005: 83-84). Popoviç eşdeğerliği iki metin arasındaki uzaklığın en aza indirgenmesi için gerekli bir yaklaşım olarak görmektedir ve eşdeğerlik sınıflandırmasını bu doğrultuda yapmaktadır. Popoviç iki metni biçimsel ve anlatımsal yakınlık içerisine konumlandırmayı hedeflemektedir.

Popoviç çeviri eylemi gerçekleştirilirken eşdeğerliği ve genel itibariyle kaynak odaklılığı ön planda tutar ve çevirinin amacının zihinsel ve estetik değerlerin diller arası aktarımı olduğunu dahası bu aktarım esnasında kaymaların gerçekleştiği görüşünü ileri sürmektedir. Çevirmenin kaydırmalara başvurmadaki amacı metnin anlamsal nüvesini aktarma arzusudur. Kaydırmalar eserde değişiklik yapmak isteğinin değil; özgün metne mümkün mertebe sadık kalarak onu yeniden yaratma girişiminin ürünüdür (Popoviç, 2012: 87-88). Popoviç, yazın çevirisi eleştirisini yanlış saptamadan ileriye taşır. Çeviri metnin hem kaynak dil yazını hem de erek dil yazını bağlamında değerlendirilmesi, düşünsel estetik değerlerin çeviri eserde ne derecede korunabildiğinin irdelenmesi ve çevirinin tematik açıdan olduğu kadar dilsel biçimsel açıdan da yorumlanması gerekliliğine vurgu yapmaktadır. Biçimsel değerlendirmenin anlamsal değerlendirme için gerekli zemini hazırladığı görüşünü savunmaktadır. Çeviri eleştirisinde, okurun (çeviri eser okuru) eseri alımlama koşullarının saptanmasının da bir diğer önemli nokta olduğunun altını çizer (Kırş: Tosun, 2014:183 & Göktürk, 2006: 82-83).

Çeviri eleştirisinin söz konusu koşullar altında sağlıklı gerçekleştirilebilmesi için çeviri eleştirmenin sahip olması gereken bazı nitelikler bulunmaktadır. Çeviri eleştirmeni her şeyden önce çeviri etkinliğinin doğasına ilişkin yeter derecede yorum yapabilme kapasitesine sahip olmalıdır. Metnin özgün dilini ve kültürel bağlamını bilmesi çeviri eleştirisi için yeterli bir ölçüt olarak kabul edilemez. Bu görüşten hareketle Van den Broeck'in oluşturduğu modelde her iki metnin de dizgesel niteliği, alımlanma şekli ve sosyokültürel bağlamı içine alan çok boyutlu karşılaştırmalı bir inceleme söz konusudur (Ece, 2008:141-142). Yazınsal çeviri eleştirmeni, bu özelliklerin yanı sıra bir sanat eserini yorumlayacak ölçüde sanatsal duyarlılığa, yazar ve çevirmen hakkında yeterli biyografik bilgiye sahip olmalıdır. Eserin ait olduğu edebi akımı, bu akımın kaynak ve erek yazın dizgesindeki yansımalarını iyi bilmelidir. Eserin okuyucu zihninde olası somutlaşma biçimlerine ilişkin fikir yürütebilecek yeterlikte olmalıdır.

a) Metin Dışı Öğeler

1. Nathalie Sarraute, Barbara Wright ve Gülseren Devrim

Fransız yazar Nathalie Sarraute 18 Temmuz 1900'de Rusya'da doğdu, ebeveyn ayrılığını çocukluğunun erken dönemlerinde yaşadı ve Fransa'ya, babasının yanına yerleşti. Rusya ile olan bağı annesiyle arasındaki ilişkinin uzaklığı ve zayıflığı sebebiyle kısa süre sonra koptu. Yazarın, yazmaya eğilimi daha ilkokul yıllarında ortaya çıkar. Hukuk bitirir 1941'e kadar mesleğini icra etti fakat yazma tutkusu 1941'den sonra bütün hayatını sardı ve o artık sadece yazardı. 1948'de Varoluşçuluğun ünlü temsilcisi Jean-Paul Sartre'ın önsözüyle yayınlanan *Bilinmeyen Portresi* adlı eseri Sarraute'un ününe ün katmıştır. 1955'ten Fransa'da ortaya çıkan Yeni Roman akımının temsilcilerindedir. Akımın öncüsü olarak Alain-Robbe Grillet'nin kabul edilmesine rağmen, akımın eserleri en çok yabancı dile çevrilen ve en bilinen yazarı olmayı başardı. Romanlarının yanı sıra

denemeleri ve tiyatro eserleri de bulunmaktadır. 19 Ekim 1999'da Fransa'da öldü.³(Sarraute, 1983)

Barbara Wright 13 Ekim 1915-3 Mart 2009 tarihleri arasında yaşamış modern Fransız Edebiyatı eserlerinin İngilizce çevirilerini yapmıştır.⁴ 15 yaşındayken yetim kalan Wright II. Dünya Savaşı öncesinde Paris'te sanat ve müzik eğitimi aldı. Indiana Üniversitesi Lilly Kütüphanesi'nde yazın çevirisi üzerine makaleleri bulunmaktadır. Hayatı boyunca hep sanatla iç içeydi ve hayatını sanatla uğraşarak geçirdi. Sanatla yakından ilgili olması onun edebi eserleri çeviri yeteneğinin altında yatan en önemli sebeptir. Çevirirken yazar ruhunu tatmin edebiliyordu ve edebi eserler sanatsal varlığını yitirmeden çeviri formuna kavuşuyordu. Özellikle Fransa sürrealist ve varoluşçuluk akımı eserlerini çevirme konusunda uzmanlaşmış olan Wright farklı türden (fantastik, tarihi, kadın edebiyatı vb.) eserlerin ve farklı akımların temsilcisi, farklı edebi tutum geliştirmiş yazarların çevirisini yapmıştır. Sarraute'un *Burada (1997)*, *Orası ve Diğer Oyunlar (1980)*, *Çocukluk (1983)*, *Konuşmanın Kullanımı (1982)* adlı eserlerini çevirmiştir. Yeni Roman akımının öncüsü kabul edilen Alain-Robbe Grillet'den ve diğer bir Yeni Romancı olan Robert Pinget'den çeviriler de yapmıştır.⁵ Bu durum onun bu akımla tanışıklık derecesini göstermektedir. 15 yaşında, hayatın kritik dönemlerinden biri olan ergenlik döneminde ebeveyn ayrılığını bir daha hiç kavuşmamak üzere yaşamış olması ebeveyn sevgisine muhtaç, onu duyumsayamayan küçük Nathalie'yi anlamasını, onun hissettiklerini erek yazın okuruna hissettirmesini sağlamıştır.

Gülseren Devrim, 1891 yılında çıkarılmaya başlanan ve 1901 yılında kapatılan, yayın hayatına bilim dergisi olarak başlayan fakat sonraları edebiyat dergisine dönüşen Servet-i Fünûn Dergisi'nin sahibi, Recaizade Mahmud Ekrem'in öğrencisi Ahmet İhsan Tokgöz'ün torunudur. Gülseren devrim aynı zamanda gazeteci, yazar Hakkı Devrim'in eşidir. 1928-2008 yılları arasında yaşamıştır. Gülseren Devrim farklı sanatsal tutumu olan fakat psikolojik durumların yoğunluğunun hissedildiği eserlerin çevirilerini yapmıştır ve bu eserler edebiyat alanında öne çıkan isimlerin imzasını taşımaktadır. Devrim'in çevirileri arasında Jean-Paul Sartre'in Akıl Çağı- Özgürlüğün Yolları I, Yaşanmayan Zaman-Özgürlük Yolları II ve Yıkılış- Özgürlüğün Yolları III'ten oluşan *Hürriyetin Yolları Üçlemesi*, Umberto Eco'nun *Güzelliğin Tarihi* ve Gao Xingjia'nın *Ruh Dağı ve Yalnız Bir Adamın Kitabı* adlı eserleri ön plana çıkmaktadır.⁶

2. Eserin Yazıldığı ve Çevrildiği Döneme Ait Tarihsel-Sosyal Manzara

Yazarın ve çevirmenlerin şahitlik ettiği tarihi olay II. Dünya Savaşı'dır. 1938 yılında Almanya'nın (Adolf Hitler) Çekoslovakya ve Avusturya'yı işgali dünyada rahatsızlık uyandırmıştır ardından 1 Eylül 1939'da Polonya'yı işgal etmesi ise artık savaşı kaçınılmaz kılmıştır. 1939-1945 yılları arasını kapsayan ve dünya için büyük bir trajedi olan bu savaş İngiltere, Fransa ve Türkiye'yi içine çekmeyi başarmıştır. Almanya'nın kontrolü altında olmayan tek Avrupa gücü, Churchill yönetimindeki İngiltere, kolonilerinin maddi ve manevi (orduya asker temini) desteğiyle 1940 yılında yavaş yavaş savaşa girmiştir. Savaş boyunca İngiltere'de önemli sosyal reformlar gerçekleşmiştir (yoksul ve ihtiyaç sahiplerine yönelik sosyal güvenlik sisteminin oluşturulması (1942), yeni eğitim politikalarının düzenlenmesi (1944) vs.). 1945 seçimleri savaş komutanı Churchill için hüsrarla sonuçlanırken İngiltere için; yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. Savaşı takip eden yıllarda özellikle 1954'e kadar olan süreçte İngiltere kıtlıkla savaşmak zorunda kalmıştır zira savaştan büyük bir borç yüküyle çıkmıştır ve o dönemlerden "austerity"(yiyecek payı) uygulaması ve İngiliz halkının "We want more sugar"(Daha fazla şeker istiyoruz) pankartlarıyla yaptığı eylemler hafızalara kazınmıştır. İngiltere uluslararası arenada da sürekli bir düşüşe geçmiştir. 1960'lı yılların başında direk kendisine bağlı olan koloni sayısı oldukça azalmıştır. İngiltere'nin ekonomik problemleri

³ <http://www.etudes-litteraires.com/sarraute-biographie.php>

Erişim Tarihi: 21.05.2015 Saat 20:00

⁴<http://www.amazon.com/Childhood-Nathalie-Sarraute-ebook/dp/B00BK176PK> Erişim Tarihi: 12.05.2015 Saat: 16:2

⁵ [http://en.wikipedia.org/wiki/Barbara_Wright_\(translator\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Barbara_Wright_(translator)) Erişim Tarihi: 12.05.2015 Saat: 16:25

⁶http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=254038&http://tr.wikipedia.org/wiki/Edebiyat-%C4%B1_Cedide Erişim Tarihi: 17.05.2015 Saat: 13:00

1970'lerin sonlarında sanayinin Thatcher yönetimi tarafından özelleştirilmesiyle bir kez daha kendini hissettirirken 1979- 1983 yılları arasında üretim %17'ye düşmüş, işsizlik ise; yaklaşık %150 artmıştır ve özellikle Wright'ın eseri çevirdiği 1983 yılında ithalat gücü ihracat gücünün çok daha gerisinde kalmıştır (Brodey & Malgaretti, 2002: 216, 251-253).

Türkiye II. Dünya Savaşı boyunca kendi topraklarına herhangi bir saldırı olmadıkça savaşa girmeme politikasını izlemiştir; bununla birlikte 1939'da Fransa ve İngiltere ile ittifaka girmiştir. 18 Haziran 1941'de Türk-Alman Saldırmazlık Paktı imzalanmıştır. 1941-1943 yılları arasında Almanya'nın üstün konumda ve ülke sınırlarına yaklaşmış olması, Türkiye'yi bitaraf olmaya itmiştir fakat 1944 yılında Almanya'nın kaybedeceğinin kesinleşmesi üzerine 2 Ağustos'ta Türkiye müttefiklerinin baskısına dayanamayarak Almanya ile ekonomik ve siyasi ilişkileri bitirmiştir. Bu durum Türkiye'nin aslında tamamen tarafsız bir politika izlemediğinin göstergesidir. Türkiye savaşa girmemiştir fakat savaş boyunca Türk halkı savaşın bütün olumsuzluklarını derinden hissetmiş ve maalesef yaşamıştır özellikle de ekonomik anlamda yoksullar ve zenginler arasındaki uçurum açılmıştır. Savaşın 4. yılında uygulanan yanlış ekonomi politikaları sonucunda halk temel ihtiyaçlarını karşılayamaz duruma gelmiştir (Çelik, 2011: 22-23, 25, 55, 70-71). 1945 yılı Türkiye'nin modern sosyal güvenlik sisteminin kuruluşu olarak kabul edilebilir.⁷ Savaşta demokratik ülkelerle müttefik olan Türkiye 1946'da çok partili sisteme; otoriter rejimden demokratik rejime geçmiştir. TSK 27 Mayıs 1960 ve 12 Eylül 1980'de sivil yönetime darbe yapmıştır. Bu süreçte kapatılan TBMM 1983'te (Sarraute'un eseri yazdığı yıl) yeniden açılmış ve Türkiye yeniden demokratik rejime geçmiştir. Basın yasaklarının çokça olduğu, sıkıyönetimin devam ettiği bu yıl Türk halkı için oldukça zordu. Siyasi açıdan olduğu kadar ekonomik açıdan da istikrarsızlığın uzun yıllar devam ettiği Türkiye'de Devrim'in eseri çevirdiği 1997 yılında ise; yine siyaset-askeriye gerilimi ve ekonomik çalkantılar ön plandaydı. 28 Şubat Süreci'nin başlangıcı addedilen MGK toplantısı ve Susurluk Skandalı yine bu yılın öne çıkan olaylarıydı. Devrim, ilgili eseri Türkiye'de zorlu süreçlerin fitilinin ateşlendiği 1997 yılının sosyal manzarası eşliğinde çevirmiştir.

II. Dünya Savaşı batılı ülkeler için hem ekonomik hem de sosyal anlamda bir yıkım olmuştur. Savaş sonrası insanlar savaşın yıktığı ülkelerinde içsel buhranla mücadele etmek zorunda kalmıştır. 1940 Haziran'ında Hitler'e mağlup olan Fransa da buhranın içine düşen ülkelerden biridir. Hitler'in Fransa topraklarına deyim yerindeyse elini kolunu sallayarak girmesi Fransa halkının korkuya kapılmasına sebep olmuştur. Bu durum Avrupa'da, özellikle en yakın müttefiki İngiltere'de de dehşetle karşılanmıştır (Phillips, 2007: 58). II. Dünya Savaşı'nın ardından devlet başkanlığına Fransa tarihinde önemli bir role sahip olan General Charles de Gaulle geçmiştir. Fransa'nın ağır şartları kabul ederek savaştan çekilmişken De Gaulle bu durumu kabullenmeyip Özgür Fransa Kuvvetleri Hareketi'ni başlatan ve 1944 yılında Fransa'yı Almanya işgalinden kurtarandır. 1946'da IV. Cumhuriyet 1958'de ise; V. Cumhuriyet ilan edilmiştir. Fransa, 1962 yılında Cezayir'in bağımsızlığını resmen tanıdı. 1970'li yıllar Fransa için ekonomik krizle mücadele içerisinde geçmiştir. 1981 yılında François Mitterand devlet başkanı seçilmiştir, uyguladığı yanlış ekonomi politikaları sonucunda ülkesi, rakipleri (İngiltere, Almanya, ABD, vs.) karşısında güçsüz kalmıştır. 1981, 1982 ve Sarraute'un eseri yazdığı, Wright'ın çevirdiği 1983 yılları devaülasyon yılları olmuştur. Frank üç kez değer kaybetmiştir. Gülseren Devrim'in çeviriyi gerçekleştirdiği 1997 yılında Fransa'da suç oranının arttığı ve güven ortamının sarsıldığı gözlemlenmektedir (Fırat, 2009: 117, 119, 146). Bu anlatılanlardan hareketle; Fransa, bu büyük savaştan galip ayrılmasına rağmen savaşın yıkıcı izlerini uzun yıllar boyunca silememiştir, denilebilir. Eserin yazıldığı ve çevrildiği yıllarda her üç ülkenin de zor günler yaşadığı gözlemlenmektedir. İlgili ülkelerin sosyo-ekonomik ve psikolojik yorgunlukla boğuştuğu yılların eserin arka planına yerleştiği söylenebilir. Eserin yazıldığı, kaynak yazın dizgesine kazandırıldığı ve erek ülke yazın dizgelerine girdiği döneme ait sosyal tarih bilinci eserdeki dokunun doğru yorumlanmasını sağlar. Yazın çevirmeni kaynak esere dair bu bilgiye sahip olmalıdır, yazın çevirisi eleştirmeni ise hem kaynak hem de erek eserin ardındaki sosyal, siyasal, ekonomik, kültürel ve psikolojik tarihi bilmekle yükümlüdür.

⁷ www.setav.org Erişim Tarihi 19.05.2015 Saat: 18:55

b) Metin İçi Öğeler

1. Eserin Ait Olduğu Edebi Akım ve Akımın Erek Yazındaki Yansımaları

1.1. Fransız Edebiyatı'nda Yeni Roman

Dünyada yankı bulan pek çok akım gibi Yeni Roman da Fransız Edebiyatı'nda filizlenmiştir. Yeni Roman, bireyselleşen evren ve onun yalnız bireylerinin yabancılaşmış ruhları arasındaki iletişimsizliği anlatabilmek, bu duruma karşı koyabilmek amacıyla yola çıkmış fakat topluluk olmayı pek de başaramamış –bir topluluk olmayı hiç hedeflememiş- bir grup yazarın klasik romana başkaldırısıdır. 1955 yılı itibariyle dil sorunlarına yönelik çalışmalar pek çok disiplin alanının (edebiyat, sosyoloji, felsefe) ilgi odağı haline gelmiştir. Dil artık bir anlatım aracı olmaktan ziyade özerk bir konu alanı olmuştur. Dilin bu dönüşümü doğrultusunda şekillenen; anlatılandan çok anlatım tarzına önem veren “Yeni Roman” akımı doğmuştur. Yeni Roman, kahramanlarını ön plana çıkararak, karakter tahlillerine geniş yer ayıran klasik romandan ayrılır. Klasik roman okuru, kahraman hakkında yargıya varabilmek için belirli ortamlarda şekillenen karakterleri ve durumlara yönelik davranışlarından yardım alırken; “Yeni Roman” okuru, kahramanın söylediklerinden yola çıkarak kahramanı tanıyabilir ve onun hakkında yargıda bulunabilir. Yeni Romanda kahramanın yerini söyledikleri alır, sözler, diyaloglar ve monologlar hepsi kahramanı gölgede bırakır (Göker,1982:120). Kahraman yok olur geriye sadece söyledikleri kalır zira sözleri onun bireysel, sosyal ve kültürel kimliğidir, ruhunun yansımasıdır. Soyutluğu reddeden Yeni Roman için sözler somutlaştırıcı araçlardır ve bu özellik onları vazgeçilmez kılmaktadır.

Yeni Roman; Balzac, Flaubert, Zola gibi yazarlara tepki olarak doğmuştur. Onların kahramanlarına yaklaşımını olduğu kadar konuyu ele alış biçimini de eleştiren bir akımdır nitekim Yeni Romanda, konuyu belirleyen aktör yazar değil, romanın kendisidir. Konu, sözcüklerin ardına takılıp giden yazarın vardığı noktadır ve o noktada hâkimiyet sözcüklerindedir. Yazar, eserin gidişatından habersizdir, sözcüklere itaat etmekte yetinmektedir. Roman, yazarın aktif olarak rol aldığı bir yazma eyleminin ürünü değildir; aksine, yazar, roman tarafından yönlendirilendir, yazma işleminin sözde öznesi konumundadır. Romanın yazarı yine romanın kendisidir.

Yeni Romanda olaydan ziyade anlatım önemlidir ve kişi anlatının basit bir ögesidir. Kişi anlatı örgüsünü etkileyecek güçte değildir; varlığı yokluğu ile eşittir. Anlatma işlevi kişiler tarafından gerçekleştirilir. Okur anlatı kişinin bakış açısının ve algı dünyasının sınırlarına hapsolmuş durumdadır (İşler, 2011: 181). Kişideki değişimi sürem ve uzam düzleminde de gözlemlemek mümkündür. Kişinin, duyguların geniş tasvirleri yerini nesnelere, nesne betimlemelerine bırakır. Kişilerarası iletişimsizlik ve yalnızlık romanın öne çıkan öğeleridir. Yazarın silikleşmesi, kişinin değersizleşmesi anlatı ve okur arasındaki bağın kopmasına yol açmaktadır (Tilbe & Tiken, 2009: 238). Okur ve anlatı arasındaki bağın koparılması, evrenle birey arasındaki bağımsızlığı, bireyin içinde bulunduğu dünyaya ve en nihayetinde kendisine yabancılaşmasını bu kurgusal ilişki aracılığıyla duyumsatma hedefi üzerine temellendirilmiş bilinçli bir girişimdir. Yeni Roman yazarı eserinde çoğunlukla şimdiki zamanı kullanır çünkü şeylerin somutlaştığı bu akım insan bilincinin şimdiki zamanda şekillendiğini ileri sürmektedir.

Yeni Roman'ın önde gelen yazarları Alain-Robbe Grillet, Nathalie Sarraute, Robert Pinget, Claude Simon ve Michel Butor'dur. Özellikle Nathalie Sarraute ve Michel Butor bu edebi akımın en çok bilinen yazarlarıdır fakat öncüleri olarak Alain-Robbe Grillet kabul edilmektedir. Bununla birlikte Yeni Roman yazarlarının bir akım oluşturma iddiası taşımadığını belirtmekte fayda vardır. Yeni Roman yazarlarının kendilerinin dahi edebi bir akım teşkil etmediklerini her daim vurguladıkları bir akımdır. Akım olma iddiasından uzak edebi anlamda gerçek bir akım olmayı başarmış bir akımdır diyebiliriz.

İngiliz Edebiyatı'nda Yeni Roman

İngiltere sürekli canlılığını korumayı başarmış ve her daim canlı kalabilmiş köklü bir edebiyat geleneğine sahiptir. İngiliz Edebiyatı, dünya edebiyatları arasında güçlü bir konuma sahiptir ayrıca Avrupa edebiyat tarihinin en önemli parçalarından biridir. İngiliz Edebiyatı'nda yüzyıllar boyunca farklı edebi akımlarda, farklı türlerde ulusal sınırları,

çağları aşacak nitelikte güçlü eserler verilmiştir. Çalışma açısından yirminci yüzyıl, anti-roman akımı ve roman türü önem arz etmektedir. İngiliz romanının yirminci yüzyıldaki durumunu anlatabilmek, daha doğru ifadeyle sınırları net bir şekilde ayırabilmek, hangi yazarın hangi akıma dâhil olduğunu belirleyebilmek güçtür.

İngiliz Edebiyatı'nda 1945 sonrasında roman türü oldukça çeşitlilik göstermiştir ve diğer dönemlerde olduğundan çok daha iyi bir duruma gelmiştir ve dönemin en güçlü, en zengin türü olmuştur. Klasik romana meydan okuyan, onun kökleşmiş kurallarını reddeden, Yeni Roman İngiliz Edebiyatı'na, karşıt-roman/anti-roman (antinovel) adıyla girmiştir. İngiliz Edebiyatı araştırmacılarının bir kısmı Fransız Edebiyatındaki *nouveau roman* terimini aynen kullanmayı tercih ederken; çoğunluğu *antinovel*'i kullanmaktadır. Anti-roman kavramı ilk olarak varoluşçu Jean-Paul Sartre tarafından 1948 yılında, Sarraute'un *Bilinmeyen Portresi*'ne yazdığı önsözde kullanılmaktadır. Anti-romanın temelleri Virginia Woolf ve James Joyce gibi modernist yazarlara dayanmaktadır. Anti-romancılar, modernistlerin başlattığı radikal dönüşümleri daha ileriye götürmeyi ve geleneksel edebi alışkanlıkları aşmayı hedeflemektedir bunu yaparken de klasik okur beklentilerini göz ardı etmektedirler. Karakter analizine, belirli bir çerçevede ilerleyen olay örgüsüne, diyalog unsurlarına ve konu gelişimine meydan okumaktadırlar. Lawrence Durrell, Graham Swift, Malcolm Lowry, Dylan Thomas, Doris Lessing ve John Fowles önde gelen anti-romancılar arasında sayılabilir (Raimond, 2005: 152-153 & Özdemir, 2013: 1286 & Burgess, 1989: 228-229).⁸ Klasik romana tam bir başkaldırı olan İngiliz anti-romanı, Fransız Yeni Romanı ile aynı hedefler doğrultusunda ve aynı ilkelerle ilerlemektedir. Görüldüğü üzere modernist ve postmodernist akımların arasında kendine yer bulan bu akım her üç ülkede de farklı isimler altında fakat neredeyse tamamen aynı kuramsal çerçevede şekillenmiştir.

Türk Edebiyatı'nda Yeni Roman

Yeni Roman, Türk Edebiyatı'na Fransız Edebiyatı'ndaki özünü koruyarak "Soyut Yeni Roman" adıyla girmiştir. Bu akımın takipçilerine "Soyutçular" denilmektedir. Klasik romanın tam aksi yönde yer alan bu akımın hiçbir kuralı, yasası yoktur. Hayat yarı düş yarı gerçektir; bu nedenle eser ne tamamen somut ne de tamamen soyuttur. Romanlar, kişisiz, olaysız, yersiz ve zamansızdır fakat bilinçaltında akıp giden, insanın nesne konumunda olduğu bir dünyadır. Soyutçuların soyut kaleminin somutlaşmış yansımalarıdır anlatılanlar ve de anlatılmayanlar. Yazar eserini oluştururken kaleminin emrinde bilinçaltı seyahatine çıkar, pasif olarak tamamladığı bu yolculuğun sonunda vardığı noktada anlatılanlar artık onun için de anlaşılır bir hale bürünür.

Soyut Yeni Roman'ın başlangıç tarihi Fransa'dakiyle eşzamanlı ortaya çıkmakla birlikte Ahmet Hamdi Tanpınar'ın 1943 yılında kaleme aldığı *Abdullah Efendi'nin Rüyaları* adlı eserinin bu akımın hedeflerine oldukça uygundur. Bu da bu yenilikçi girişimin köklerinin daha eskilere dayandığının kanıtı niteliğindedir. Feyyaz Kayacan, Ferit Edgü, Demir Özlü, Erdal Öz, Sevim Burak, Leyla Erbil, Orhan Duru ve Nedim Gürsel Soyutçular arasında önde gelen isimlerdendir ve özellikle üzerinde durdukları temalar; bunalım, yalnızlık, bilinçaltı, korku, hayatın boşluğu vb.'dir. Konularda olay da en az kişi kadar önemsizdir ve plansız bir şekilde sunulur. Fransız Yeni Romanı'nda olduğu gibi olay örgüsü belirsiz bir yer ve zamana ram olur ve bunun sonucunda da yitikleşir. (Kabaklı, 1993: 767-777)

Türk Edebiyatı'ndaki Soyut Yeni Roman, Fransız Yeni Roman'ı ile eşzamanlı olarak aynı çizgide ilerlemiştir. Gerek üslup gerekse içerik bakımından Soyutçuların yazdıkları eserlerde Alain-Robbe Grillet ve diğer Fransız Yeni Romancıların izlerini yakalamak mümkündür. Özetle; Yeni Roman Türk Edebiyatı'na tüm çıplığıyla yansımaya başarabilmiş akımlardan biridir denilebilir.

2. Eserin Konusu: Konunun Ele Alınış Biçimi

Sarraute çocukluk yıllarını anlattığı ve o yılların masumiyetine zarar vermeme kaygısıyla olsa gerek adını sadece "Çocukluk" olarak belirlediği bu eser çocuğa ve çocukluğa dair pek çok gizin perdesini kaldırmaktadır. Çocuğun oldukça zengin, duyguların yan yana değil; iç içe yer aldığı birçok katmanı bir arada bulunduran dünyası gözler önüne

⁸ <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/28282/New-Novel> Erişim tarihi: 23.05.2015 Saat:16:00

serilmektedir. Eser, Sarraute'un çocukluk yıllarına ilişkin anı kitabı olmaktan çok öte; çocukluğun tanımlanması, çocuk psikolojisinin doğal bir gözlemidir. Çocuğun sosyolojik ve psikolojik gelişimine geniş bir perspektiften bakılmasına yardımcı olmaktadır.

Sarraute, çocukluk yıllarını ilerlemiş yaşına rağmen tüm canlılığıyla hatırlayabilmektedir. Bu durum şaşırtıcı değildir çünkü "çocukluk, bireysel ve toplumsal bir varlığın kozayı parçaladığı fakat içine kendi öz kozasını hep hatırlanmak üzere yerleştirdiği dönemdir" (Çakır, 2014: 7). Çocukluk dönemi hayatın her dönemine (gençlik, orta yaşlılık, yaşlılık, vs...) sirayet eder, geçer fakat hiçbir zaman gitmez. Bu dönemde bireyin zihinsel, dilsel, psikososyal ve psikoseksüel özellikleri şekillenir. Herkes önce çocuk olan bir bireydir. Çocuk, iyi bir gözlemci kötü bir koleksiyoncudur. Hayatı, insanları, iç dünyaları, dış yüzeyleri bir yetişkinden daha iyi gözleme ve yorumlama yeteneğine sahiptir. Kötü bir koleksiyoncudur çünkü yaralayıcı, yorucu anıları biriktirir. Küçük Nathalie de öyle yapmıştır. Onun anılarından öne çıkanlar ise; duygusal istismara ve hayal kırıklığına uğramadır.

Çocuk istismarı, yetişkinlerce uygulanan her türlü kötü muameleyi ifade etmek üzere kullanılan bir kavramdır. İstismar fiziksel, duygusal ve cinsel olmak üzere üç boyutta gerçekleşmektedir. Fiziksel istismar dövme, yaralama vb şiddeti içermektedir; cinsel istismar, sözlü veya davranış olarak taciz, tecavüz vb. cinsel içerikli saldırıları, şiddeti bünyesinde barındırır; son olarak duygusal istismar ise izole etme, aşağılama, korkutma, duygusal yakınlık göstermeme, ayırım yapma, ihmal etme vb. durumları kapsamaktadır. Duygusal istismar sadece olayın, durumun yaşandığı anla sınırlı kalmaz. O anda olumsuzluk derecesi algılanmayıp, ilerleyen dönemlerde anımsanıp olumsuz yüklemelerde bulunulabilir (Aydın, 2010: 128-132). Çalışma açısından diğer ikisini kapsayıcı duygusal istismar önem taşımaktadır. Çocuğun en temel ihtiyaçlarının başında sevilme, değerli olduğunu hissetme ve güvenme ihtiyacı gelir. Küçük Nathalie, ısrarla babasına "Beni seviyor musun?" diye sorarken, sevildiğini bilme ihtiyacını çocukça bir oyunla dile getiriyordu (s.58). Babası onu seviyor fakat duygularını belli etmeyen yapısı, zaten anne sevgisinden yoksun olan bu küçük kalbi belirsizliğe itmektir. Daha ilk çocukluk yıllarında ebeveyn ayrılığına maruz kalması bağlanma sorununun, güven eksikliğinin oluşmasına yol açmıştır. Annesi ona karşı hep sevgisiz, ilgisiz ve uzak olmuştur. Onu babasına bırakmış ve uzun ayrılıklar sonrası bir araya gelişlerinde anne-kız olmayı başaramamışlardır. Annesinin sevgisizliği onda değersizlik hissinin uyanmasına sebep olmuştur. (s.75) Annesi ve üvey babasının arasındaki şakalaşmada kendine yer bulmaya çalışmış fakat annesinin onu iterek bu durumun ve hatta kendi hayatının dışında olduğunu hissettirmesi onu incitir. "Ait olmadığı bir dünyaya zorla girmeye kalkıştığını" düşündürür. Babası işlerinin yoğunluğundan aynı evin içinde yaşadığı kızının kalp odalarına girmeyi başaramamış, onun ruhuna sızan hüznüleri görüp ona yeterince ilgi göstermeyerek, küçük Nathalie'yi ihmal etmiştir. Sevilme, değerli olduğunu duyumsama ihtiyacı karşılanmayan Nathalie, ebeveynlerine güven konusunda da darbe almıştır. Annesi, eğer babası ve üvey annesiyle kalmaktan rahatsız olursa mektubun altına "Burada mutluyum" yazmasını, böyle yapması durumunda onu direk yanına alacağını söyler fakat Nathalie bu küçük şifreyi mektubun altına yerleştirdiğinde annesi, onu almaktansa; durumu babasına aşikâr eder küçük kız kendini ihanete uğramış hisseder (s.116). Annesine olan güveni yerle bir olur. Bu ihanetin oluşturduğu yarayı babasıyla sarar fakat sonra henüz kabuk bağlamamış olan yarasının üzerindeki yara bandı beklemediği bir anda ve sertçe çekilmiştir. Babası ona hiçbir açıklama yapmadan odasını elinden almış yeni doğan kızına vermişti. Bu onun çocuk kalbine sığmayacak kadar büyük bir acıydı, bu onun felaketi babasının ihanetiydi (s.120-121). Eserden alınan bu örnekler küçük Nathalie'nin çocukluk yılları boyunca duygusal istismara maruz kaldığının göstergesi niteliğindedir. Sarraute eserde anımsadığı durumlara, olaylara ilişkin duygulanım durumlarını sıkça sorgulamaktadır. O anda hissettiği ile şimdi arasında benzerlik olup olmadığını irdelemektedir (s.39). Bu durum çocuklukta maruz kalınan duygusal istismarın etkilerinin her yaşta anımsanabileceğini ve uyandıracığı duygunun geçmiştekine çok yakın olabileceğini bizlere göstermektedir.

Çocuklukta yaşanan, her daim anımsanan istismar kadar yıkıcı bir diğer psikolojik vaka ise; hayal kırıklığına uğramadır. Hayal kırıklığı çocuğun bilişsel, sosyal ve psikolojik

gelişimine ket vurur, çocukta derin bir kederin doğmasına neden olur. Keder Parkes'a göre üç aşamalıdır: Uyuşma, umut etme, karışıklık ve umutsuzluk. Kederden kurtuluş ancak son aşamanın atlatılmasıyla mümkündür (Craib, 2006: 35). Küçük Nathalie, yazdıklarını bir beye gösterir, heyecan ve merak içinde beklerken beyefendi "Roman yazmaya başlamadan önce, yazım kurallarını öğrenmeli." cümlesiyle hayalleri yıkılır. Derin bir keder hisseder. Nathalie bu cümleyi ilk duyduğu an yazılarını gösterme olayının bitmişliğinin verdiği tuhaf bir rahatlama, bir nevi uyuşma hisseder. Sonra öfkeyle yazı masasının başına geçer, daha iyi yazacağını umut ederek yazmaya koyulur ve o söz yine kulaklarından hızla kalbine iner, geride sadece umutsuzluk kalır. Nathalie'nin iyileşmesi de bu evrenin sonunda gerçekleşir (s.85). Bu hayal kırıklığı, onun yazmaya başlama sürecinin gecikmesine neden olur çünkü beyefendinin tavrı, seçtiği üslup Nathalie'nin benlik saygısını, özgüvenini zedeler. Benlik saygısı, bireyin kendisine ilişkin değerlilik yargısıdır, kendisini sevmesi ve değerli hissedebilmesidir. Kendisine dair olumlu görüş ve yargılara sahip olmasıdır. Nathalie, kendisini yetersiz, yazdıklarını değersiz hisseder, kendisinden hoşnutsuzluk duyar ve yara alan benlik saygısı söz konusu anının hep canlı kalarak belli dönemlerde kendisini yeniden hissettirmesine sebep olur.

Nathalie Sarraute eserinde çocukluğu çok güzel, çok sade ve çok gerçek bir şekilde anlatmıştır. Eserde anılarını yazarken yeniden yaşamıştır, çocukluğun aslında nasıl bir dönem olduğuna dair çok güzel bilgiler vermiştir ve bunu sadece kendi anılarını sorgulayarak yapmıştır. Yazarın çocukluğa duyduğu saygı, o dönemin masumiyetine itinalı yaklaşımı, büyüyü kaçırmama çabası çevirmenlerin başarılı çevirileri sayesinde okura aktarılabilmiştir. Her iki çevirmen de yazarın kalemine müdahale etmeden (küçük, önemsiz kısaltmalar dışında), yazarın ruhunu koruyarak eseri farklı ülke okurlarına ulaştırmışlardır. Yazarın eseri yazdığı ve çevirmenlerin çevirdiği yaşların birbirine yakınlığı (Devrim: 69/ Wright: 68/ Sarraute: 83), aynı cinsel kimliği taşıyor olmaları ve hemen hemen aynı tarihsel olaylara şahit olmaları, çocuk Nathalie ve yaşlı Sarraute'ü anlamalarını, aynı ruhsal uzamda buluşmalarını sağlamıştır. Çocukluk farklı ülkelerde, farklı bedenlerde aynı ruhla yaşanır. Bu çevirilerdeki başarının sırrı belki de bu değişmezliktir.

Stilistik Değerlendirme

Sarraute'un otobiyografik eseri *Çocukluk (Enfance)*, Yeni Roman'ın tüm izlerini taşımaktadır. Eserin Türkçe çevirisini gerçekleştiren Gülseren Devrim ve İngilizce çeviri eserin sahibi Barbara Wright anlamsal çeviriyi öncelmişlerdir bununla birlikte yine de genel eğilimleri kaynak metin odaklı çeviriden yana olmuştur ve bu sayede Yeni Roman'ın izlerini tümüyle çevirilerine taşıyabilmişlerdir. Çevirmenler eserin edebi bir akımın ürünü olduğunun bilincindedir ve esere tematik açıdan olduğu kadar stilistik açıdan da sadık kalmışlardır. Leo Spitzer yirminci yüzyılın ilk yarısında biçim ve içeriğin ayrılmazlığı üzerine vurgu yapar ve bu doğrultuda bir eleştiri yöntemi geliştirir. Spitzer'in "stilistik" yöntemi, yazarın kimliğinin, sanatsal tutumunun en önemli ipuçlarının biçimdeki detaylarda gizlendiği görüşü üzerine kuruludur (Bayrav,1999: 140 akt. Tosun, 2013: 28-29). Her iki çevirmen de eserin biçimsel yapısına erek dildeki dilbilgisi ve imla-noktalama kurallarını göz ardı etme pahasına bağlı kalmışlardır.

"Si, il faut se le demander: est-ce que ce ne serait pas prendre ta retraite? te ranger? quitter ton élément, où jusqu'ici, tant bien que mal...(Sarraute, 1983: 8)

"Evet evet, bir düşün bakalım: bu, bir köşeye çekilmek olmuyor mu? Elini eteğini çekmek, çevreden kopmak... O çevre senin bugüne kadar, zor da olsa..." (Sarraute,1997:5)

"Yes, the question has to be asked: wouldn't that mean that you were retiring? standing aside? abandoning your elements, in which up to now, as best you could..." (Sarraute,1983:2)

Eserde yazar, çocuk Nathalie ve yaşlanmış, onu uzaktan seyreden, onu sorguya çeken, kendisini anlamasına yardımcı olmaya çalışan, onu bazen zorla geçmişe iterek kendisini bulmasına rehberlik eden ve belki de artık onu rahat bırakmasını isteyen 83 yaşındaki Sarraute'un ruh durumlarına uygun olan noktalama işaretlerini üç nokta (...), soru işareti (?), ve virgülü (,) tercih etmiştir. Duraksamaları, susmak ve konuşmak arasındaki

kararsızlıkları, uzayıp giden duygu durumları, bilinç ve bilinçaltının sürtüşmesi karşısında sessiz kalışları, söylenemeyenleri söylenir kılma isteğiyle soruya yönelme, hepsi ve diğerlerini Sarraute okuyucuya bu işaretlerle duyumsatma amacındadır. Okuyucunun ve çevirmenin sezgi gücünü harekete geçirme isteğindedir. Psikolojinin belki de noktalama işareti olarak en güzel yansımaları olabilecek bu üç işareti seçmesi tesadüf değil; ruhunun, bilinçaltının beklentisine boyun eğişinin ürünüdür. Yazarın boyun eğişindeki amacın bilincine varan çevirmenler noktalama işaretlerine kendi dillerinde aynı etkiyi yaratacak şekilde mümkün mertebe sadık kalmışlardır. Her iki erek dildeki Nathalie ve kaynak dildeki Nathalie aynı üslupta, aynı dilde konuşabilmeyi çevirmenler sayesinde başarabilmiştir. Her iki çevirmen de onun ruhunun kendi ülkelerindeki yansımalarını stilistik kayıplardan kaçınmaya çalışarak vermişlerdir.

Edebi bir eser her şeyden önce okurların beğenisine sunulmuş bir kitaptır. Ön ve arka kapakları onun içeriğine, üslubuna dair ipuçları taşımaktadır. Eserin Fransa'daki baskısında ön yüzündeki çocuk resmi İngilizce baskıda aynen korunurken, Türkçe eserin kapak resmi ergenlik döneminde sarışın, oyuncak ayısını ardından sürükleyen, yüzündeki hüznü ifadeyle ardına bakan bir kız çocuğu resmi bulunmaktadır. İngilizce baskıda "yabancılaştırma", Türkçe baskıda ise "yerileştirme" yöntemine başvurulmuştur. Türkçe baskıda, arka yüzde önce yazar kısaca tanıtılmış ardından eserin içeriğine dair açıklamalara yer verilmiştir. İçerik anlatılırken "son double" isim tamlaması sözcüğü sözcüğüne çeviri yöntemiyle, "kendi ikizi" olarak çevrilmiştir. Bu yanlış anlaşılmalara açık bir ifadedir, nitekim de Türkiye'de esere ilişkin tanıtım yazılarının hemen hepsinde "eserin, Sarraute'un ikiziyle arasında gerçekleşen diyaloglardan oluştuğu" ifadesi yer almaktadır. Öncelikle "double" Fransızca'da birebir aynı olan iki şeyi ifade etmek üzere kullanılır; daha açık ifadeyle, bir şeyden iki tane olması durumuna göndermede bulunur. Eserde Sarraute ikiziyle değil; yine kendisiyle konuşmaktadır. Mesajın ileticisi de alıcısı da Sarraute'tur. Otobiyografik bir eser oluşu bu kelimenin doğru çevrilmesi gerekliliğini arttırmaktadır zira Sarraute'un hiçbir zaman ikizi olmamıştır. Hatta kendisinden önce doğan ve daha bebekken ölen ablası dışında hiç öz kardeşi de olmamıştır. Bu noktada kitabın tanıtımının yeter derecede gerçekleştirilemediği söylenebilir.

SONUÇ

83 yaşındaki Nathalie Sarraute'un çocukluk yıllarında kalbine kilitletiği, ruhunun dehlizlerinde canlılığını koruyan anıları, çocuk ve çocukluğa ilişkin önemli veriler sunmaktadır. Çocuğun bilişsel, sosyal, psikolojik gelişim evrelerine, çocukluk nevrozlarına ve psikozlarına dair yeter derecede bilgiye sahip olmayan yazın çevirisi eleştirmenin bu eseri ve çevirilerini gerçekçi bir şekilde değerlendirebilmesi pek mümkün değildir. Eserin konusu, sadece sözcük boyutuyla sınırlı kalmaz, eleştirmenin ilk bilmesi gereken husus budur. Eserin kendisi de çevirileri de bir öznenin ürünüdür bu nedenle eserin yazıldığı ve çevrildiği tarihlerde kaynak ve erek dil ülkelerinin sosyal, ekonomik ve siyasal durumu incelenmelidir.

Sarraute'un çocuk Nathalie ile gerçekleştirdiği bu psikolojik hesaplaşma Yeni Roman ilkelerine uygun olarak kaleme alınmış ve çevirmenlerce akımın izleri başarılı bir şekilde korunmuştur. Psikolojik bir eser aynı duyguları, aynı şiddette hissedebilecek çevirmenlere ihtiyaç duymaktadır. Çevirmenlerin cinsel kimliği ve çevirilerini gerçekleştirdikleri tarihlerde ülkelerinin içinde bulunduğu durumların benzerliği, hemen hemen aynı tarihi olaylara şahitlik etmeleri yazarın ruhunun eserde korunmasına yardımcı olmuştur. Ayrıca çevirmenlerin Yeni Roman akımını ve Fransızca'yı iyi bilmeleri çevirilerin, kaynak eserden uzağa düşmesini engellemiştir.

Eserin İngilizce çevirisini gerçekleştiren Barbara Wright'ın ebeveyn ayrılığını yaşamış olması, II. Dünya Savaşı'nın İngiltere ve Fransa'da benzer şekilde yaşanıp sonuçlanması, eseri yazıldığı tarihte, daha eserin uyandırdığı sanatçı heyecanı yazarın ruhunda tazeyken yazardan görüş alış-verişi yaparak çevirmesi ve İngilizce ile Fransızcanın aynı dil ailesinden olmaları Wright'ın çevirisini, Devrim'in çevirisine nazaran daha başarılı kıldığı söylenebilir. Bu çalışmada çevirmen ve yazar birlikteliğinin çeviri esere güç kattığı, eserin duygusal yükünün okura daha etkili bir şekilde aktarılmasını sağladığı gözlemlenmiştir. Edebi eser çevirisi sadece metin iç dinamiğinin, dilsel yapısının korunmasından ibaret ibaret değildir; eserin ait olduğu edebi akıma, eserin yazıldığı

sosyo-politik, ekonomik ve kültürel manzaraya, yazarın ve eserdeki karakterlerin psikolojik yapılarına tanıklık etmektir. Çevirmen bu tanıklığı farklı insanlara yazarla aynı üslupta, aynı ruhla aktarmaya çalışarak gerçekleştirebilir. Yazın çevirisi eleştirmeni kaynak ve erek eserlerin içinde ve dışında akıp giden olayları insan öznesi açısından gözlemleyebilmeli ve sanatsal bir irdeleme gerçekleştirebilmelidir. Edebi eserin doğumu sözcüklerin çok ötesinde, bilincin kıyısında, bilinçaltının hükümranlığında gerçekleşir. Hem çevirmen hem de eleştirmen yazarla aynı kıyılarda dolaşıp aynı egemenliğe boyun eğebildiği takdirde sağlıklı çeviri ve eleştiri doğabilir.

KAYNAKÇA

- AKSOY, N.Berrin (2002). *Geçmişten Günümüze Yazın Çevirisi*, Ankara: İmge Kitabevi
- AYDIN, Betül (2010). *Çocuk ve Ergen Psikolojisi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım Tic.Ltd.Şti
- BRODEY Kenneth & MALGARETTI, Fabio (2002). *Focus on English and American Literature*, Milan/İtalya: Modern Languages
- BURGESS, Anthony (1989). *English Literature*, England: Longman Group UK Limited
- CRAIB, Ian (2006). *Hayal Kırıklığı*, (Çev.: Onacak, Aylin), İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- ÇAKIR, Fahriye (2014). *Çocuk Edebiyatına Psikopedagojik ve Sosyopedagojik Açından Yaklaşım*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- ÇELİK, Ahmet (2011). İkinci Dünya Savaşı Sürecinde (1939-1945) Muhafif Basın, Süleyman Demirel Üniversitesi, Tarih Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Yrd.Doç.Dr. Kadir KASALAK)
- DURSUNOĞLU, Halit (2010). “Çocuk ve Edebiyat” *Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı*, Ankara: Pegem Akademi, s:27-30
- ECE, Ayşe (2008). “Çeviri Eleştirisinde Yaklaşımlar” *Çeviri Seçkisi I Çeviriyi Düşünenler* Haz.: Mehmet Rifat, İstanbul: Sel Yayıncılık, ss:137-147
- FIRAT, Melek (2009). *Soğuk Savaş Sonrasında Fransa'nın Dış Politikası*, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi (64)-1, ss:115-163
- GÖKER, Cemil (1982). *Fransa'da Edebiyat Akımları*, Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, No:311
- GÖKTÜRK, Akşit (2006). *Çeviri: Dillerin Dili*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- İŞLER, Ertuğrul (2011). *Yeni Romanın Düşünsel Temelleri ve Anlatısal Yapısı*, Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 30 (Temmuz 2011/II), ss. 179-182
- KABAKLI, Ahmet (1993). *Türk Edebiyatı*, İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları
- ÖZDEMİR, Gülseren (2013). *Romanın Varoluş Serüveni*, Turkish Studies -International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/13 Fall 2013, Ankara-Turkey, ss:1281-1292
- PHILLIPS, Adam (2007). Hep Vaat Hep Vaat Edebiyat ve psikanaliz Üzerine Denemeler, (Çev.: Aydar, Ferit Burak), İstanbul: Metis Yayınları
- POPOVIÇ, Anton (2012). “Çeviri Çözümlemesinde “Değiş Kaydırma” Kavramı” (Çev.: Salman, Yurdanur), *Çeviri Seçkisi II Çeviriyi Düşünenler* Haz.:Mehmet Rifat, İstanbul: Sel Yayıncılık, ss:87-92
- RAIMOND, Jean (2005). *İngiliz Edebiyatı*,(Çev. : Yerguz, İsmail), Ankara: Dost Kitabevi Yayınları
- SAKALLI, Cemal (2014). *Karşılaştırmalı Yazınbilim ve Yazınlararasılık/Sanatlararasılık Üzerine*, Ankara: Seçkin Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş.
- SARRAUTE, Nathalie (1983). *Enfance*,Paris:Éditions Gallimard.

- SARRAUTE, Nathalie (1997). *Çocukluk*, (Çev.: Devrim, Gülseren), İstanbul: Can Yayınları Ltd.Şti.
- SARRAUTE, Nathalie (2013). *Childhood*. (Çev.: Wright, Barbara), Chicago: The University of Chicago Press.
- TEKŞAN, Mesut (2011). *Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi*, İstanbul: Kriter Yayınevi
- TİLBE, Ali& TİKEN, Servet (2009). *Yeni Bir Yeni Roman: Claude Simon'un Tramvay'ı*, Yazın ve Deyişbilim Araştırmaları, Researches on Literature and Stylistics, İzmir: İzmir Ekonomi Üniversitesi Yayınları, ss:236-245
- TOSUN, Muharrem (2013). *Çeviri Eleştirisi Kuramı*, İstanbul: Aylak Adam Kültür sanat Yayıncılık
- YAZICI, Mine (2005). *Çeviribilimin Temel kavramları ve Kuramları*, İstanbul: Multilingual
- Van GORP, H.(1989). *Öbür Üstmetinler Arasında Yazın Çevirisi*, (Çev. Güngörmüş, Nilüfer), Metis Çeviri Dergisi Ç.N.7 (1989/Bahar) İstanbul: Metis Yayınları, ss:77-86

İnternet Kaynakçası

<http://www.amazon.com/Childhood-Nathalie-Sarraute-ebook/dp/B00BK176PK>

Erişim Tarihi: 12.05.2015 Saat: 16:20

[http://en.wikipedia.org/wiki/Barbara_Wright_\(translator\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Barbara_Wright_(translator)) Erişim Tarihi: 12.05.2015 Saat: 16:25

<http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=254038> Erişim Tarihi: 17.05.2015 Saat: 13:00

http://tr.wikipedia.org/wiki/Edebiyat-%C4%B1_Cedide Erişim Tarihi: 17.05.2015 Saat: 13:00

www.setav.org Erişim Tarihi 19.05.2015 Saat: 18:55

<http://www.etudes-litteraires.com/sarraute-biographie.php> Erişim Tarihi:21.05.2015 Saat:20:00

<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/28282/New-Novel> Erişim tarihi: 23.05.2015 Saat:16:00